

نابهنجاری و بزهکاری اطفال و نوجوانان

از دیدگاه جرم‌شناسی، مقررات داخلی و اسناد بین‌المللی

دکتر علی نجفی توانا

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد واحد تهران مرکزی

سرشناسه : نجفی توانا، علی، ۱۳۳۰ -
 عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
 عنوان و نام‌پدیدآور : نابهنجاری و بزهکاری اطفال و نوجوانان: از دیدگاه
 جرم‌شناسی، مقررات داخلی و اسناد بین‌المللی / علی نجفی توانا
 مشخصات نشر : تهران: نشر میزان، ۱۳۹۸
 وضعیت ویراست : ویراست ۳.
 مشخصات ظاهری : ۲۵۶ ص.
 شابک : 978-622-212-020-7
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیا.

موضوع : بزهکاری نوجوانان -- قوانین و مقررات -- ایران.
 موضوع : Juvenile delinquency -- law and legislation -- Iran
 موضوع : بزهکاری نوجوانان -- ایران -- پیشگیری
 موضوع : Juvenile delinquency -- Iran -- Prevention
 موضوع : اجرای عدالت کیفری کودکان و نوجوانان -- ایران
 موضوع : Juvenile justice, Administration of -- Iran
 رده‌بندی کنگر : ۱۳۹۷ ن ۳ / ۴۷۲۰ KMH
 رده‌بندی دیگری : ۳۴۵/۵۵۰۳
 شماره کتابشناسی ملی : ۵۳۶۹۳۶۹

هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، بی، الکترونیکی و...) از این اثر بدون اخذ مجوز
 از ناشر خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد.
 لطفاً در صورت مشاهده، موارد را به شماره تلفن‌های ذیل اطلاع دهید.

۱۲۱۹

نشر میزان

نابهنجاری و بزهکاری اطفال و نوجوانان

دکتر علی نجفی توانا

چاپ اول: بهار ۱۳۹۸

قیمت: ۲۶۰۰۰ تومان

شماره: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۱۲-۰۲۰-۷

دفتر مرکزی: خ شهید بهشتی، بعد از چهارراه سهروردی، خ کاوسی‌فر، کوچه نکبسا، پلاک ۳۲، تلفن ۸۸۵۴۹۱۳۱
 فروشگاه مرکزی: خ انقلاب، روبروی درب اصلی دانشگاه تهران، ابتدای خ فخرآزی، پلاک ۸۳، تلفن ۶۶۴۶۷۷۷۰
 واحد پخش و فروش: خیابان سمیه، بین مفتح و فرصت، پلاک ۱۰۴، تلفن ۸۸۳۴۹۵۲۹-۳۱
 پست الکترونیکی: mizannasher@yahoo.com وب سایت: www.mizan-law.ir

فهرست مندرجات

مقدمه	۱۳
کلیات	۱۴
بند اول - مفهوم پدیده بزهکاری	۱۵
بند دوم - بزهکاری و سازگاری	۱۷
بند سوم - نسبی بودن مفهوم بزهکاری اطفال	۱۹
الف - نسبی بودن مفهوم بزهکاری از نظر سن	۱۹
ب - نسبی بودن مفهوم بزهکاری اطفال از نظر جنس	۲۲
ج - نسبی بودن مفهوم بزهکاری از نظر تنوع جرایم	۲۴

بخش اول - بزهکاری اطفال از نظر جرم‌شناسی

فصل اول - بزهکاری اطفال	۲۸
گفتار اول: تحول بزهکاری اطفال	۲۸
گفتار دوم: جرایم ارتكابی اطفال	۳۱
بند اول - جرایم علیه اموال	۳۲
الف - سرقت	۳۲
۱ - سرقت اتومبیل و وسایل یدکی آنها	۳۴
۲ - سرقت در مغازه‌ها	۳۵
۳ - سرقت در منازل مسکونی	۳۵
ب - تخریب اموال	۳۶
بند دوم - جرایم علیه اشخاص	۳۷

- ۳۹..... بند سوم - جرایم علیه عفت و اخلاق عمومی
- ۴۰..... الف - روسپیگری
- ۴۱..... ب - همجنس‌بازی
- ۴۳..... پ - سقط جنین
- ۴۴..... ت - رابطه نامشروع
- ۴۵..... بند چهارم - جرایم مختلف
- ۴۵..... الف - اعتیاد و قاچاق مواد مخدر
- ۵۱..... ب - ولگردی و تکدی
- ۵۲..... ۱- ولگردی
- ۵۴..... ۲- تکدی (گدایی)
- ۵۶..... ۳- جرایم ایجاب یافته در فضای مجازی
- ۵۹..... گفتار سوم: ویژگی‌ها، بزهکاری اطفال
- ۵۹..... بند اول - اتفاقی بودن بزهکاری اطفال
- ۶۰..... بند دوم - ساده بودن بزهکاری اطفال
- ۶۱..... بند سوم - گروهی بودن بزهکاری اطفال
- ۶۴..... گفتار چهارم: اطفال قربانی جرم (بزه‌دیده)
- ۶۶..... بند اول - قربانیان خشونت
- ۶۹..... بند دوم - قربانیان بهره‌کشی
- ۶۹..... بند سوم - قربانیان سوء استفاده جنسی
- ۷۱..... بند چهارم - قاچاق کودکان و اعضای بدن آنها
- ۷۶..... بند پنجم - جمع‌بندی

فصل دوم - انگیزه‌شناسی بزهکاری اطفال

- ۸۰..... گفتار اول: عوامل فردی یا درونی
- ۸۰..... بند اول - عوامل جسمی
- ۸۱..... الف - توارث
- ۸۵..... ب - اختلالات کروموزومی

بند دوم - عوامل روانی.....	۸۷
الف - مراحل رشد روانی.....	۹۲
۱- مرحله دهانی.....	۹۲
۲- مرحله مقعدی - دفع.....	۹۲
۳- مرحله فالیک.....	۹۳
۱-۳. عقده اودیپ (Complex d'OEDIPE).....	۹۴
۲-۳. عقده اختگی (Complex de castration).....	۹۶
۳-۳. عقده الکترا (Complex d'Electra).....	۹۶
۴- مرحله نهفتگی.....	۹۷
۵- مرحله تناسلی - ژنیال.....	۹۷
بند سوم - شخصیت به کار.....	۹۸
الف - خود - مرکزی (Egocentrisme).....	۹۹
ب - عدم رشد و تکامل شخصیت.....	۹۹
گفتار دوم: عوامل اجتماعی یا بیرونی.....	۱۰۰
بند اول - محیط خانواده.....	۱۰۱
الف - کمبودهای خانوادگی.....	۱۰۲
۱- ناتوانی در تربیت.....	۱۰۵
۲- خشونت و تندروری.....	۱۰۵
۳- افراط در توجه و محبت.....	۱۰۶
۴- جوان گرایی.....	۱۰۶
۵- اعتیاد والدین.....	۱۰۹
ب - جدایی والدین - (طلاق).....	۱۱۰
بند دوم - آموزش و سواد.....	۱۱۴
بند سوم - عوامل اقتصادی.....	۱۱۸
الف - کار والدین.....	۱۲۰
ب - کار کودکان.....	۱۲۲
بند چهارم - مهاجرت.....	۱۲۵

بند پنجم - مسکن.....	۱۲۸
بند ششم - فرهنگ و ضوابط اخلاقی.....	۱۳۱
بند هفتم - جنگ.....	۱۳۴
بند هشتم - نتیجه گیری.....	۱۳۵
منابع و مأخذ بخش اول.....	۱۳۷

بخش دوم - واکنش اجتماعی علیه بزھکاری اطفال

فصل اول - تحولات و ویژگی های حقوق کیفری اطفال.....	۱۴۴
گفتار اول: تحولات حقوق کیفری اطفال.....	۱۴۴
بند اول - تحولات حقوق کیفری اطفال در حقوق تطبیقی.....	۱۴۶
بند دوم - تحولات حقوق کیفری اطفال در ایران.....	۱۵۱
الف - ایران قبل از اسلام.....	۱۵۱
ب - دوران اسلام.....	۱۵۲
پ - از انقلاب مشروطه تا استقرار اسلام ایران.....	۱۵۴
۱- قانون جزای عرفی.....	۱۵۴
۲- مقررات سال ۱۳۰۴.....	۱۵۵
۳- قانون سال ۱۳۳۸ و قوانین بعدی.....	۱۵۶
ت - قوانین مصوب بعد از انقلاب اسلامی.....	۱۵۷
۱- سن مسئولیت جزایی.....	۱۵۷
۲- مراجع رسیدگی به جرایم اطفال.....	۱۶۴
گفتار دوم: ویژگی های حقوق کیفری اطفال.....	۱۶۸
بند اول - عدم مسئولیت جزایی اطفال.....	۱۶۹
بند دوم - ارجحیت اصلاح و تربیت بر کیفر.....	۱۷۰
بند سوم - تخصصی بودن محاکم کیفری اطفال.....	۱۷۲
بند چهارم - ساده بودن تشریفات دادرسی.....	۱۷۳

۱۷۴.....	فصل دوم - نظام دادرسی اطفال بزهکار
۱۷۵.....	گفتار اول: تشکیلات قضایی
۱۷۵.....	بند اول - مراحل تعقیب و تحقیق
۱۷۶.....	الف - کشف جرم
۱۷۸.....	ب - تعقیب
۱۸۱.....	پ - تحقیق
۱۸۲.....	ت - دادرسی
۱۸۴.....	بند دوم - صلاحیت مراجع قضایی اطفال
۱۸۴.....	الف - صلاحیت شخصی (RATIONE - PERSONAE)
۱۸۵.....	ب - صلاحیت ذاتی (RATIONE MATERIALE)
۱۸۷.....	پ - صلاحیت محلی (RATIONE - LOCI)
۱۸۷.....	گفتار دوم: تشریفات دادرسی اطفال
۱۸۷.....	بند اول - ویژگی‌های دادرسی اطفال
۱۸۸.....	الف - غیر علنی بودن جریان دادرسی
۱۸۹.....	ب - حق استفاده از وکیل
۱۹۰.....	پ - ضرورت شناخت طفل - پرونده شخصیت
۱۹۲.....	گفتار سوم: مراحل دادرسی و رسیدگی به جرایم اطفال
۱۹۳.....	بند اول - تحقیقات مقدماتی
۱۹۶.....	الف - تدابیر موقتی تأمینی در ایران
۱۹۶.....	۱- التزام والدین با تعیین وجه التزام
۱۹۷.....	۲- قرار وثیقه
۱۹۸.....	۳- نگهداری موقت
۱۹۸.....	۳-۱. فقدان ولی یا سرپرست
۱۹۹.....	۳-۲. عجز از تودیع وثیقه یا قبول التزام
۱۹۹.....	۳-۳. نگهداری احتیاطی
۲۰۱.....	ب - تدابیر موقتی تأمینی در حقوق تطبیقی
۲۰۱.....	۱- تحقیق و مراقبت (observation)

- ۱-۱. تحقیق و مراقبت (ابرواسیون) در محیط بسته..... ۲۰۱
- ۲-۱. تحقیق و مراقبت (ابرواسیون) در محیط باز..... ۲۰۲
- ۳-۱. آزادی تحت نظارت و کنترل..... ۲۰۳
- ۲- توقیف موقت..... ۲۰۳
- بند دوم - دادرسی..... ۲۰۳
- گفتار چهارم: تصمیمات قضایی و انواع آن..... ۲۰۴
- بند اول - سپردن اطفال به سرپرست قانونی..... ۲۰۶
- بند دوم - اعزام طفل به کانون اصلاح و تربیت..... ۲۰۷
- بند سوم - تنبیه بدنی..... ۲۰۷
- بند چهارم - جبران خسارت..... ۲۰۸
- بند پنجم - اعمال جازات..... ۲۰۸
- بند ششم - بازاتحادی جایگزین..... ۲۰۹
- بند هفتم - سجل قضایی..... ۲۱۴
- فصل سوم - اجرای احکام کیفری - اصلاح..... ۲۱۷
- گفتار اول: نهادهای اصلاح و تربیت..... ۲۱۹
- بند اول - نهاد قضایی..... ۲۱۹
- بند دوم - نهاد اصلاح و تربیت..... ۲۲۱
- الف - تشکیلات کانون اصلاح و تربیت..... ۲۲۴
- ۱- قسمت نگهداری موقت..... ۲۲۴
- ۲- قسمت اصلاح و تربیت..... ۲۲۵
- ۳- زندان..... ۲۲۶
- ب - بخش‌های کانون اصلاح و تربیت..... ۲۲۷
- ۱- بخش بررسی و تحقیق..... ۲۲۷
- ۲- بخش تربیتی و آموزش حرفه‌ای..... ۲۲۸
- ۳- بخش درمان..... ۲۲۸
- ۴- بخش مراقبتی و انتظامی..... ۲۲۸

۲۲۹.....	۵- بخش مراقبت بعد از خروج.....
۲۳۰.....	پ - دارالتأديب.....
۲۳۲.....	گفتار دوم: روش‌های اصلاح و تربیت.....
۲۳۳.....	بند اول - اصلاح و تربیت در محیط آزاد (خانواده).....
۲۳۵.....	بند دوم - اصلاح و تربیت در محیط بسته.....
۲۳۵.....	بند سوم - روش‌های متفاوت اصلاح و تربیت.....
۲۳۵.....	الف - روش تدریجی (le. System progressif).....
۲۳۷.....	ب - روش اجتماعی و تربیتی (le systeme - socio - pédagogique).....
۲۳۸.....	پ - روش آموزش حرفه‌ای.....
۲۳۹.....	ت - روش مبتنی بر فردی نمودن تربیت (le systeme Individualise).....
۲۳۹.....	بند سوم - اقدامات بعد از خروج.....
۲۴۲.....	نتیجه.....
۲۴۵.....	پیشنهادهای.....
۲۵۲.....	منابع و مأخذ بخش دوم.....

مقدمه

خداوند را شاکریم که بار دیگر فرصتی بدست آمد تا نوشتار پیشین در خصوص نابهنجاری و بزهکاری اطفال و نوجوانان با ابتناء بر تجارب حاصله از فعالیت‌های علمی و عملی و همچنین برآیند تحقیقات و مطالعات در داخل و خارج از کشور، مورد بازنگری و انجام اصلاحات در برخی موضوعات به ویژه با هدف رویکرد به مختصات بومی قرار گیرد، مسلماً در این راه همراهی و همفکری و همچنین تشویق اساتید، دانشجویان و محققین، که این نوشتار ناچیز ظاهراً به عنوان منبع و برای انجام تحقیقات در زمینه کنش و واکنش‌های اطفال و نوجوانان مورد عنایت آنها قرار گرفته بود اثر تعیین کننده‌ای داشت. طبیعتاً در انجام اصلاحات، استحاله شرایط اجتماعی و فرهنگی و اثرات آن بر رفتارهای انسانی به ویژه نوجوانان که موجب گسست نسل و دوری فرهنگی و رفتاری بین آنان با انسان‌های پیشین گردیده، با نوعی احساس مسئولیت ویژه مورد توجه قرار گرفت. ملاحظه تغییرات شکلی و ماهوی در قوانین راجع به بزهکاری و مسئولیت کیفری اطفال و نوجوانان و تأثیری که این امر در سرنوشت کیفری آنان می‌تواند ایفا کند، نگارنده را بر آن داشت که با بازنگری در موضوعات مرتبط، نوشتار حاضر را منطبق با سیاست‌های جنایی مورد اصلاح قرار دهد. مسلماً چون گذشته داعیه کمال و فقدان ایراد در اثر حاضر را ندارد؛ به همین جهت از خوانندگان و دانش پژوهان انتظار همکاری برای رفع اشکالات و بالا بردن سطح کمی و کیفی نوشتار را دارد. باشد تا شاید اثر حاضر بتواند نقشی در ارتقاء مدیریت تقنینی، قضایی و اجرایی کشور در خصوص مورد ایفا و از لحاظ محتوا برای علاقمندان مفید و منشأ اثر باشد.

در پایان جا دارد از همکاری آقای محسن شاهین و خانم مژگان جهانمردی که مستمراً در بازنگری اینجانب را همراهی می‌نمودند، سپاس ویژه داشته باشم.